

CS

CS

CS

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 6.4.2009
KOM(2009) 159 v konečném
znění

**ZPRÁVA EVROPSKÉ KOMISE RADĚ, EVROPSKÉMU PARLAMENTU,
EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU
REGIONŮ**

**Závěrečná zpráva o provádění a dopadu druhé fáze (2000–2006) akčních
programů Společenství v oblasti vzdělávání (Socrates) a odborného vzdělávání
(Leonardo da Vinci) a víceletého programu (2004–2006) pro účinnou integraci
informačních a komunikačních technologií (ICT) do vzdělávacích systémů
a systémů odborné přípravy v Evropě (e-učení)**

ZPRÁVA EVROPSKÉ KOMISE RADĚ, EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Závěrečná zpráva o provádění a dopadu druhé fáze (2000–2006) akčních programů Společenství v oblasti vzdělávání (Socrates) a odborného vzdělávání (Leonardo da Vinci) a víceletého programu (2004–2006) pro účinnou integraci informačních a komunikačních technologií (ICT) do vzdělávacích systémů a systémů odborné přípravy v Evropě (e-učení)

1. Úvod

1.1. Úvod ke zprávě

Tato zpráva byla vypracována s cílem splnit požadavky stanovené rozhodnutími Evropského parlamentu a Rady, kterými byly zřízeny akční programy Společenství v oblasti vzdělávání (Socrates 2000–2006)¹, odborného vzdělávání (Leonardo da Vinci 2000–2006)² a integrace informačních a komunikačních technologií (ICT) do vzdělávacích systémů a systémů odborné přípravy v Evropě (e-učení, 2004–2006)³.

Tyto programy dohromady obdržely z finančních prostředků Společenství více než 3 miliardy EUR. Vzájemně se doplňovaly, přispěly k budování Evropy znalostí a poskytly Evropské komisi vlivné nástroje na pomoc při dosahování lisabonských cílů v oblasti vzdělávání a odborné přípravy⁴.

Na období 2007–2013 byly různé iniciativy těchto tří programů integrovány do jediného zastřešujícího programu, jmenovitě do programu celoživotního učení⁵. Rozhodnutí provést společné hodnocení a předložit tuto společnou zprávu sleduje též směr jako zmíněná integrace.

¹ Rozhodnutí č. 253/2000/ES Evropského parlamentu a Rady ve znění nařízení (ES) č. 885/2004. Ustanovení čl. 14 odst. 4 vyžaduje dodatečně hodnotící zprávu.

² Rozhodnutí Rady 1999/382/ES ve znění nařízení (ES) č. 885/2004. Ustanovení čl. 13 odst. 5 vyžaduje závěrečnou zprávu o provádění programu.

³ Rozhodnutí č. 2318/2003/ES. Ustanovení čl. 12 odst. 2 vyžaduje zprávu o hodnocení *ex post*.

⁴ Například viz zprávu Rady ve složení pro vzdělávání nazvanou *The concrete future objectives of education and training systems (Konkrétní budoucí cíle v oblasti systémů vzdělávání a odborné přípravy)* na adrese:
http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/rep_fut_obj_en.pdf.

⁵ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1720/2006/ES ze dne 15. listopadu 2006, kterým se zavádí akční program v oblasti celoživotního učení.

Tato zpráva je založena na externích společných hodnoceních uvedených tří programů, která zahrnovala analýzu národních zpráv zemí, jež jsou do těchto programů zapojeny⁶.

1.2. Popis programů

1.2.1. Socrates

Program Socrates s celkovým rozpočtem ve výši 2,093 miliardy EUR měl čtyři konkrétní cíle: posílit evropský rozměr vzdělávání, podporovat znalost jazyků EU, podporovat spolupráci a mobilitu v oblasti vzdělávání a podporovat inovace ve vzdělávání.

Program sestával ze tří hlavních částí, tedy Comenius (pro školní vzdělávání), Erasmus (pro vysokoškolské vzdělávání) a Grundtvig (pro vzdělávání dospělých). Ty byly dále doplněny dalšími dvěma programy: Lingua, podporující jazyky, a Minerva, podporující distanční vzdělávání a využití informačních a komunikačních technologií (ICT) pro pedagogické účely. Rovněž byly plánovány společné akce se souvisejícími programy.

1.2.2. Leonardo da Vinci

Program Leonardo da Vinci měl tři hlavní cíle: zlepšit schopnosti zejména mladých lidí procházejících počátečním odborným vzděláváním, zlepšit kvalitu a přístup k dalšímu odbornému vzdělávání a celoživotnímu získávání schopností a způsobilostí a podporovat a posilovat příspěvek odborného vzdělávání k procesu inovace za účelem zlepšení konkurenceschopnosti a smyslu pro podnikání a vytvářet nové pracovní příležitosti. Celkový rozpočet programu Leonardo da Vinci činil 1,270 miliard EUR.

Program zahrnoval šest oblastí činnosti: mobilitu, pilotní projekty, jazykové znalosti, nadnárodní síť, referenční materiály a doprovodná opatření. Rovněž byly plánovány společné akce se souvisejícími programy.

1.2.3. Elektronické učení (e-učení)

Program e-učení se zaměřoval na podporu a další rozvoj účinného využití ICT ve vzdělávání a odborné přípravě. Cílem bylo přispět k vysoké kvalitě vzdělávání a začlenit potřeby znalostní společnosti do kontextu celoživotního učení. Na období 2004–2006 byl k dispozici rozpočet ve výši 44 milionů EUR, přičemž 45 % z této částky bylo vyčleněno na vytváření partnerství a sítí škol prostřednictvím ICT (eTwinning). Byly vyvinuty nové organizační modely pro vytvoření virtuálních kampusů, aby evropská spolupráce mezi univerzitami

⁶ Dokumenty jsou k dispozici na adrese:
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/index_en.htm#postsoc2

získala virtuální rozměr. Počítačová gramotnost byla rovněž podporována podněcováním nových dovedností potřebných v informační společnosti.

2. HLAVNÍ ÚDAJE O PROJEKTECH A ÚČASTNÍCÍCH⁷

Hodnocené programy podporovaly nejrozličnější činnosti a nezaměřovaly se všechny na tytéž aspekty a cílové skupiny. Nicméně téměř ve všech případech byly výstupem mobilita, projekty spolupráce mezi partnery z různých zemí a rozvoj sítí a nástrojů.

Studijní pobyty v zahraničí figurovaly jak v programu Socrates, tak v programu Leonardo da Vinci: do studijní mobility bylo zapojeno 943 000 studentů vysokých škol, 135 000 vysokoškolských učitelů odešlo vyučovat do zahraničí a programu Erasmus se zúčastnilo přibližně 2 500 institucí. Více než 311 000 učňů a studentů a 56 000 instruktorů se zúčastnilo více než 19 300 projektů mobility v rámci odborné přípravy. Mobilita zaměstnanců škol a učitelů byla financována jak v rámci programu Comenius (56 329 účastníků), tak v rámci programu Grundtvig (5 500 účastníků).

Organizace spolupracovaly v rámci malých partnerských projektů: na účast škol v programu Comenius byla podpora udělena v 74 000 případech a 7 800 škol se zapojilo do eTwinningu. Podpora poskytnutá v dalších 20 000 případech umožnila spolupráci institucí pro vzdělávání dospělých.

Multilaterální projekty a sítě podpořily spolupráci mezi celou řadou partnerů z různých členských států a dalších zemí, jichž se 434 účastnilo programu Comenius a 455 programu Grundtvig. Společné studijní programy byly vytvořeny u 520 projektů v rámci programu Erasmus a více než 2 000 pilotních projektů v rámci programu Leonardo da Vinci vneslo do odborné přípravy inovace.

V rámci programu Lingua se podpory dostalo 144 projektům v oblasti studia jazyků a vývoje nástrojů s cílem rozšířit přístup k jazykovým kurzům a v rámci programu Minerva byla podpora poskytnuta v 347 případech na podporu využití ICT ve vzdělávání.

3. DOPAD PROGRAMŮ⁸

Hodnocení prokázalo, že tyto programy EU byly relevantní vzhledem k potřebám dotčených sektorů a že mnohé činnosti by se bez jejich finanční podpory neuskutečnily.

⁷ Viz příloha, která obsahuje přehled výsledků těchto tří programů. Číselné údaje uvedené v této zprávě a v tabulce byly aktualizovány v souladu s nejnovější statistikou Evropské komise.

⁸ Číselné údaje v oddílu 3 jsou založeny na odpovědích v rámci průzkumů provedených během externího hodnocení.

3.1. Dopad na konkrétní sektory

3.1.1. Školní vzdělávání

Hlavními programy s dopadem na školy byly Comenius a eTwinning. Partnerství podporovaná v rámci programů Comenius a e-učení daly školám evropský rozměr a perspektivu a v účastnících se školách zlepšily prostředí, a to z hlediska spolupráce mezi učiteli a žáky i mezi různými obory⁹. Tím, že umožnily spolupráci se školami v jiných zemích EU, napomohly vyjasnit smysl evropské identity. Partnerství škol učitelům umožnilo zlepšit jejich pedagogické schopnosti a dalo žákům i učitelům šanci zlepšit znalosti cizích jazyků a dovednosti v oblasti ICT, nabýt zkušenosti s projekty evropské spolupráce a vytvořit udržitelné styky s protějšky z jiných zemích. Podle názoru zhruba 85 % dotazovaných, kteří se zúčastnili programu Comenius, by se jejich činnost bez financování poskytnutého Komisí neuskutečnila. Ze všech činností programu měla nejvýraznější dopad zvýšená mobilita v rámci školního vzdělávání.

Přímý dopad na školní studijní programy obecně a na politiku v oblasti škol a na rozvoj školního vzdělávání byl omezenější. Studijní programy a učební metody se však na místní úrovni zlepšily. Projekty, partnerství a programy individuální mobility ovlivnily vzdělávací postupy přímo zapojených osob. Konkrétně 64 % všech příjemců podpory udalo zlepšení znalostí a dovedností a polovina vnímala jako hlavní přínos sdílení osvědčených postupů v Evropě. Školské orgány a vedoucí pracovníci škol měli možnost rozšířit dopad programu také na vedení škol. Často se však nedokázali o své výsledky a zkušenosti podělit a/nebo je šířit na úroveň politiky v oblasti vzdělávání.

3.1.2. Vysoké školství¹⁰

Skutečnost, že se programu Erasmus zúčastnila velká většina institucí vysokoškolského vzdělávání, umožnila, aby tento program nabyl evropských rozměrů, podněcoval inovaci ve vysokoškolském vzdělávání a měl dopad na osobní, institucionální i politické úrovni.

Nejvýznamnějším přínosem bylo zvýšení kapacity pro mobilitu. To ovlivnilo osobní i profesní rozvoj účastníků a přispělo k otevřenějšímu přístupu a jasnější a informovanější perspektivě pro jejich následné studium či profesní

⁹ Zpráva o dopadu partnerství škol účastnících se programu Comenius, zveřejněná na adrese: http://ec.europa.eu/education/doc/reports/index_en.html.

¹⁰ Informace jsou rovněž založeny na studii „Impact of Erasmus on European higher education: quality, openness and internationalisation” (Vliv programu Erasmus na evropské vysokoškolské vzdělávání: kvalita, otevřenost a internacionalizace) vypracované konsorciem vedeným Cheps ve spolupráci s INCHER–Kassel a Ecotec (2008).

život a k lepšímu pochopení Evropy a „sounáležitosti s evropskou rodinou“. Došlo ke zlepšení znalostí jazyků EU a k vytvoření pevnějších vazeb s evropskými kolegy. Účastníci programů mobility se stali lépe zaměstnatelnými¹¹ díky své mezinárodní zkušenosti a lepším jazykovým znalostem, což potvrdilo 89 % respondentů.

Program Erasmus měl rovněž významný vliv na národní a mezinárodní institucionální úrovni. Celkem 94 % účastníků průzkumu souhlasilo s tím, že program Erasmus zvýšil a podpořil spolupráci mezi institucemi. Účinek na strategie pro internacionalizaci uplatňované univerzitami a na rozvoj mezinárodních podpůrných služeb je výrazný, zatímco vliv na výuku a výzkum na úrovni jednotlivých kateder se zdá být spíše nepřímý, např. prostřednictvím mezinárodních sítí, k jejichž vytvoření došlo.

Program Erasmus rovněž stimuloval změny v politikách v oblasti vzdělávání na národní i evropské úrovni. Inspiroval pět z šesti oblastí činnosti obsažených v Boloňské deklaraci¹² a poskytl podporu pro úsilí dosáhnout cílů stanovených v boloňském procesu. Díky boloňskému procesu došlo ke sblížení struktury vyučování, zatímco program Erasmus usiloval o to poskytnout nástroje a podporu jejich využívání (např. prostřednictvím evropského systému pro převod kreditů), podnítit vytváření společných diplomů a rozvíjet přístupy k výuce založené na spolupráci.

I když výzkumné činnosti institucí vysokoškolského vzdělávání nejsou hlavní cílovou oblastí programu Erasmus, měl tento program na výzkum příznivý vliv. Přispěl ke zvýšení účasti institucí vysokoškolského vzdělávání v mezinárodních výzkumných projektech, podpořil vznik sítí mezi institucemi a podnítil zvyšování účasti na mezinárodních konferencích akademických pracovníků a/nebo pořádání těchto konferencí.

3.1.3. *Vzdělávání dospělých*

Nejvýraznější zaznamenaný dopad měl podobu užší, soustavné spolupráce mezi institucemi (93 % zúčastněných organizací), lepších možností mobility a evropštější perspektivy na straně jednotlivců a institucí (90 %). Program Grundtvig zaznamenal jednoznačný úspěch z hlediska evropského rozměru vzdělávání dospělých, tedy oblasti, kde tradice evropské spolupráce dosud téměř chyběla a která se vyznačovala poměrně slabou institucionální infrastrukturou, vysokým poměrem pracovníků na částečný úvazek či dobrovolníků a existencí výrazných rozdílů mezi jednotlivými zeměmi.

¹¹ „Zlepšení zaměstnatelnosti“ bylo zjištěno také ve studii „Study on the Professional Value of Erasmus Mobility“ (Studie o profesionální hodnotě mobility v rámci programu Erasmus) vypracované Mezinárodním centrem pro výzkum vysokoškolského vzdělávání (INCHER – Kessel) a univerzitou v Kesselu, Německo (listopad 2006).

¹² Viz studie uvedená v poznámce pod čarou č. 10.

Hodnocení vykazovalo významný dopad z hlediska zlepšování kvality vyučování a studijních programů a přístupů k učení a řízení (74 %). Lepší odborné schopnosti a pevnější vazby mezi pracovníky v oblasti vzdělávání dospělých v Evropě byly dalším přínosem a více než polovina respondentů (56 %) sdílela názor, že jejich účast v programu Grundtvig zlepšila jejich zaměstnatelnost a přizpůsobivost.

Program Grundtvig měl navíc poměrně silný vliv na zlepšení příležitostí ke vzdělávání pro znevýhodněné sociální skupiny: téměř polovina účastníků uvedla, že jejich činnost měla dopad z hlediska zaměření na osoby s nízkou kvalifikací nebo zvláštními potřebami a na „těžko dosažitelné“ skupiny.

3.1.4. Odborné vzdělávání a příprava

Program Leonardo da Vinci reagoval na potřeby odborného vzdělávání a přípravy, podpořil další spolupráci na úrovni Společenství a napomohl sbližování členských států tím, že uvedl do souladu své víceleté priority s politickými cíli, jimiž se za býval kodaňský proces.

Významných socioekonomických přínosů bylo dosaženo v souvislosti s mladými lidmi v odborném vzdělávání a přípravě. Projekty přispěly ke zlepšení jejich znalostí a schopnosti nabývat dovedností po celý život. Dalším velkým přínosem pro mladé lidi účastnící se části programu věnované mobilitě bylo zlepšení jazykových znalostí, díky čemuž jsou lépe zaměstnatelní a přizpůsobivější s ohledem na vývoj trhu práce.

Programy mobility a pilotní projekty spolupráce rovněž významným způsobem přispěly k vytvoření vysoce kvalitních studijních programů a učebních metod ve zúčastněných institucích, jak potvrdilo 63 % dotazovaných. Organizováním nadnárodní spolupráce a stáží přispěl program k dalšímu otevření systémů odborného vzdělávání a přípravy, a tím k větší transparentnosti studijních programů a kvalifikací.

Program měl dopad na odborné vzdělávání a přípravu také vytvořením norem, metod a nástrojů, které byly začleněny do národních nebo regionálních politik a postupů. Dopad politiky byl nejsilnější na místní (71 % respondentů) a regionální (57 % respondentů) úrovni, jelikož mnozí partneři projektů jsou aktivní právě na těchto úrovních. Účinky byly zaznamenány také na úrovni vnitrostátní politiky, avšak v menší míře (46 %). Analýzy zaměřené na jednotlivé země ukázaly, že dopad byl silnější v zemích s nedostatečně vyvinutými systémy odborného vzdělávání a přípravy, tj. především u nových účastníků.

Celkově program přispěl k vytvoření evropského prostoru odborného vzdělávání a přípravy, který by jinak nebyl vznikl vůbec nebo přinejmenším daleko pomaleji. Nejvýraznější příspěvek programu k lisabonským cílům spočíval ve zlepšení schopností, a tedy příležitostí mladých lidí na trhu práce.

3.1.5. *Program e-učení*

Program e-učení byl zvláště účinný z hlediska krátkodobých výsledků pro organizace. Více než 98 % dotazovaných koordinátorů programu e-učení vyjádřilo názor, že jejich projekt měl příznivý dopad na spolupráci mezi institucemi. Zvláště výrazné institucionální přínosy zahrnovaly zapojení do nadnárodní spolupráce, vytvoření styků a výměnu osvědčených postupů.

Program e-učení byl rovněž účinný při dosahování významných výsledků pro zaměstnance škol a učitele. Celkem 75 % dotazovaných souhlasilo nebo spíše souhlasilo s tím, že jejich projekt měl příznivý dopad na kvalitu výuky, učení a studijních programů.

Program e-učení celkově velmi příznivě přispěl k cílům pracovního programu Vzdělávání a odborná příprava 2010. Kladný přínos měl zejména při rozvíjení dovedností pro znalostní ekonomiku a při zajišťování přístupu k ICT. Mezi 67 % a 75 % dotazovaných souhlasilo nebo spíše souhlasilo s tím, že jejich projekt zvýšil úroveň počítačové gramotnosti.

Program eTwinning zvláště účinně poskytl inovační a zajímavý model a nabídl školám volný přístup k portálu eTwinningu, službu hledání partnerů, podporu pro projekty na úrovni školy, pedagogické poradenství a osvědčené postupy. Tento přístup se ukázal jako populární u cílové skupiny a zároveň velice efektivní z hlediska nákladů. Předčil očekávání zainteresovaných stran i účastníků.

Činnosti programu e-učení byly nyní zapracovány do programu celoživotního učení, konkrétně eTwinning do programu Comenius a virtuální kampusy do programu Erasmus.

3.2. **Formy dopadu společné všem třem programům**

3.2.1. *Vytvoření evropského prostoru vzdělávání*

Vytvoření „evropského prostoru vzdělávání“, který nastoluje udržitelnou kulturu evropské spolupráce, je uznáváno jako nejvýznamnější dopad. Zejména program Erasmus vytvořil infrastrukturu, do níž jsou zapojeny téměř všechny evropské univerzity, a program Leonardo da Vinci pomohl vytvořit platformu pro nadnárodní spolupráci v oblasti odborného vzdělávání a přípravy. Tyto programy rovněž přispívají k uskutečňování „páté svobody znalostí“¹³.

¹³ Jak požadovala Evropská rada na svém zasedání ve dnech 13. až 14. března 2008. Další informace jsou uvedeny v dokumentu Council of the European Union, Brussels 7652/08, Rev. 1, 20 May 2008, point 8, available at: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/99410.pdf.

3.2.2. *Zlepšení výuky a řízení*

Zlepšení ve výuce, učení a řízení bylo druhým nejběžnějším dopadem. Odborníci se vrátili obohacení zkušenostmi, které mohl ve značné míře uplatnit, a to současně s významnými přínosy plynoucími ze sítí pro šíření a z dopadu na řízení.

3.2.3. *Dopad na jednotlivce a společnost: socioekonomický dopad*

Programy zvýšily tzv. odborný sociální kapitál¹⁴, tj. existující zdroje a aktiva v daném rámci, organizaci či instituci. Tato přidaná hodnota měla významné účinky na jednotlivce i organizace prostřednictvím programů, sítí a partnerství mobility. Zlepšení bylo zpravidla zaznamenáno v oblasti sociálních dovedností jednotlivců (jako jsou komunikační schopnosti, sebedůvěra, sebevědomí a schopnost spolupracovat s jinými), v jazykových znalostech, kulturním povědomí a odborné způsobilosti.

Hlavní socioekonomický dopad měl podobu mobility, která sehrála zvláště výraznou úlohu v programech Erasmus a Leonardo. Program Erasmus byl zásadní pro institucionalizaci mobility a pro její pevné začlenění do univerzitního života. V případě programu Leonardo byly nejúspěšnějšími a z hlediska nákladů nejúčinnějšími opatřeními systémy mobility. Skutečnost, že program Comenius umožnil mobilitu zaměstnanců škol, představovala rovněž jeden z nejednoznačnějších druhů jeho dopadů. Výše podpory programů Erasmus a Leonardo da Vinci však nebyla vždy dostatečná k tomu, aby umožnila účast sociálně slabších osob. Programy Grundtvig a e-učení měly tudíž při potírání socioekonomického znevýhodnění nejsilnější dopad.

3.2.4. *Dopad na politiku a postupy na úrovni EU a členských států*

Politika a postupy byly ovlivněny především úsilím jednotlivých projektů o šíření výsledků. Dopad na politiku byl nejvýraznější na místní úrovni, ačkoli programy Leonardo a Erasmus měly významný dopad také na celostátní a evropské úrovni, zejména pak skrze podporu zavádění evropských nástrojů, jako je evropský systém pro převod kreditů, evropský rámec kvalifikací a evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu.

3.2.5. *Zlepšení znalostí jazyků EU*

Programy měly rozsáhlý dopad na učení se jazykům díky rozvoji a šíření nových metod a prostřednictvím účasti na projektu samotném, i když při tom byla tendence uplatňovat obecněji používané jazyky, a zejména angličtinu.

¹⁴

„Odborným sociálním kapitálem“ se rozumí hodnota plynoucí z vytváření sítí a jejich využívání odborníky (učiteli a instruktory) zapojenými do programů.

3.2.6. *Příspěvek k cílům spojeným s Lisabonskou strategií*

I když byly programy navrženy před Lisabonskou strategií, přispěly k dosahování jejích cílů, zejména pak otevřením systémů vzdělávání a odborné přípravy širší veřejnosti a zlepšením jejich kvality a efektivity.

3.2.7. *Nástroje strukturálního rozvoje*

V souvislosti se zvláštními otázkami sbližování, transparentnosti a uznávání programy podpořily rozvoj a uskutečňování nástrojů, které mohou posílit „strukturální“ změny, jako je evropský systém pro převod kreditů, evropský rámec kvalifikací, evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu a Europass.

4. **HLAVNÍ DOPORUČENÍ PRO PROGRAM CELOŽIVOTNÍHO UČENÍ**

Hodnotitelé připravili celou řadu strategických doporučení, jejichž cílem je zlepšit podporu politiky v oblasti vzdělávání a odborné přípravy v rámci programu celoživotního učení. Předložili rovněž operativní návrhy zamýšlené ke zlepšení obsahu a řízení programu celoživotního učení a hodnocení jeho dopadu. Komise zajistí, aby se těmto doporučením dostalo pozornosti v podobě akčního plánu. O jeho provádění budou pravidelně předkládány zprávy o pokroku. Některé odpovědi jsou však již uvedeny dále v textu.

4.1. **Podoba a priority**

Hodnocení upozornilo na to, že by program celoživotního učení měl co nejvíce čerpat z toho, čeho bylo dosaženo v předcházejícím období, a doporučilo zlepšení v sektorálních částech programů.

V případě programu Erasmus je třeba zvýšit mobilitu, lépe uznávat kvalifikace získané studiem v zahraničí a podniky, firmy a občanskou společnost intenzivněji zapojit do budování lepší provázanosti vzdělávání a trhu práce.

Je třeba přijmout kroky k zajištění toho, aby prioritami programu Leonardo da Vinci byly i nadále oblasti zdůrazněné v rámci Kodaňského procesu, jako je kvalita a přitažlivost odborného vzdělávání a přípravy ve spojení s uznáváním a transparentností.

Prioritou pro školní vzdělávání a vzdělávání dospělých by měla být opatření, která budou intenzivněji přispívat k Lisabonské strategii a k dosahování příslušných referenčních úrovní (omezit předčasné ukončování školní docházky a zvýšit účast v celoživotním učení).

Evropská komise je již odhodlána intenzivněji monitorovat a uznávat období mobility v zahraničí a bude i nadále úzce spolupracovat s členskými státy na evropském systému pro převod kreditů a na evropském rámci kvalifikací.

Komise bude rovněž nadále upevňovat vazby mezi programem a politickými změnami. Prioritní témata, v souvislosti s nimiž mohou žadatelé v rámci programu předkládat návrhy, jsou definována v každoročních výzvách k předkládání návrhů. Tyto priority jsou stanoveny v úzké spolupráci s vnitrostátními orgány v zúčastněných zemích.

4.2. Řízení a monitorování

Ačkoli bylo ve vývoji informačních nástrojů v každém programu dosaženo jistého pokroku, získat důvěryhodné, přesné a aktuální údaje o přínosech a výsledcích předcházejících programů bylo velice obtížné. Proto se doporučuje vytvořit integrovaný informační systém, který by systematicky shromažďoval výsledky a lépe je monitoroval.

Evropská komise tuto otázku řešila již zavedením společného nástroje řízení, kterým je tzv. „LLP Link“ a který by měly používat všechny vnitrostátní subjekty zapojené do programu celoživotního učení. Tento systém umožní shromažďovat aktuální, úplné a soudržné údaje vzniklé při běžném řízení programu vnitrostátními subjekty.

4.3. Posouzení dopadů

Hodnocení ukázalo, že by měly být vyvinuty ukazatele a cíle SMART (anglicky: specific, measurable, achievable, realistic and time-bound, tj. specifické, změřitelné, dosažitelné, realistické a časově vázané), jelikož téměř všechny programy měly velice obecné cíle, které nebylo možno s měřítkem SMART srovnávat. Vyskytly se také nedostatky v ukazatelích a cílech.

Komise uznává potřebu náležitého sledování programu celoživotního učení a jeho výsledků, aby bylo možno měřit a posuzovat jeho dopad, a již přijala opatření, jehož cílem je vytvořit náležitý soubor ukazatelů, s jehož pomocí by bylo možné měřit dopad tohoto programu.

4.4. Šíření a využívání výsledků

Hodnocení požadovalo lepší šíření a využívání osvědčených postupů a také udržitelnost a zohledňování výsledků na všech úrovních programů a u všech účastníků. Projekty by měly vyčleňovat zvláštní prostředky na šíření a poskytnout plán udržitelnosti. Komise by měla usnadňovat sdílení osvědčených postupů na úrovni EU a poskytovat vedení. Vnitrostátní orgány by měly přijmout účinné strategie, jak šířit a uplatňovat výsledky ve své zemi, zajistit provázanost výsledků programu celoživotního učení a vnitrostátních politik a monitorovat potenciál programu pro pokrok agendy EU.

Program celoživotního učení již stanoví konkrétní cíle, aby bylo v zájmu zlepšení kvality vzdělávání a odborné přípravy podněcováno optimální

využívání výsledků a výměna osvědčených postupů. Do průřezového programu byla rovněž zahrnuta zvláštní klíčová činnost v oblasti vývoje politik.

Vnitrostátní subjekty zapojené do programu celoživotního učení jsou smluvně vázány k tomu, aby podnikaly komunikační a informační činnosti. Udělují se ceny za celoživotní učení za výjimečné programy. Brožury popisující evropské úspěchy představují osvědčené postupy, které mají potenciál být upraveny pro další použití.

Optimální využívání výsledků, produktů a procesů je rovněž podněcováno a na jejich podporu existuje v rámci programu celoživotního učení a generálního ředitelství pro vzdělávání a kulturu celá řada databází nebo připravovaných platforem.

5. ZÁVĚRY

Hodnocení programů Socrates, Leonardo da Vinci a e-učení ukazuje, že tyto programy mají významný dopad na vzdělávání a odbornou přípravu v EU, a to jak z kvantitativního, tak kvalitativního hlediska. Lze to zaznamenat na úrovni jednotlivců, institucí i na úrovni vytváření politiky.

Na úrovni jednotlivců byl příznivý dopad jak u zaměstnanců, tak u žáků, kteří rozvinuli své dovednosti (včetně jazykové způsobilosti), prohloubili své znalosti, vyvinuli si silný smysl pro budování styků nad rámec státních hranic a získali intenzivnější pocit, že jsou evropskými občany. Programy mobility, tj. studijní pobyty v zahraničí, byly z tohoto hlediska nejúspěšnější.

Programy mobility nejen že zlepšily schopnosti jednotlivců, ale napomohly pokroku na úrovni institucí. Zejména program Erasmus začlenil mobilitu do univerzitního života a vedl ke strukturálním změnám a k harmonizaci vysokoškolského vzdělávání v Evropě. Díky různým typům partnerství a projektů došlo ke zlepšení ve výuce, učení a řízení a ke strukturálním změnám ve studijních programech nebo systémech, zejména pak z hlediska pracovního prostředí účastníků a na místní úrovni. Je méně důkazů o obecnějším dopadu na vnitrostátní vzdělávací systémy a zúčastněné země nevyužily výsledky programů k úpravě svých systémů dostatečně strategicky.

Na úrovni vytváření politiky byl jasný dopad programů Erasmus a Leonardo při vývoji nástrojů EU ke zlepšení transparentnosti a uznávání kvalifikací, zejména pak nástrojů, jako je evropský systém pro převod kreditů, evropský rámec kvalifikací a evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu. Dopad programu Comenius a Grundtvig byly spíše místní povahy.

Celkově programy jednoznačně přispěly k vytvoření evropského prostoru vzdělávání a nastolily kulturu evropské spolupráce mezi vzdělávacími institucemi.

Program celoživotního učení přijatý na období 2007–2013 zohledňoval k poznatky získané z předcházejících programů tím, že stavěl na jejich silných stránkách a usiloval o nápravu zjištěných slabin.

Jakožto zastřešující program soudržně integruje opatření zaměřená na různé skupiny a v zájmu součinnosti uplatňuje zjednodušené řídicí postupy a efektivnější sektorální podprogramy.

Program celoživotního učení je rovněž zamýšlen tak, aby účinněji podporoval politiky EU v oblasti vzdělávání a odborné přípravy stanovené v Lisabonské strategii a v pracovním programu Vzdělávání a odborná příprava 2010. Působí tak nejen v rámci svého sektorálního zaměření na školy (Comenius), vysokoškolské vzdělávání (Erasmus), odborné vzdělávání (Leonardo) a vzdělávání dospělých (Grundtvig), ale nově také průřezově. Komise disponuje flexibilitou, aby upravila priority každoročních výzev k předkládání návrhů v rámci programu celoživotního učení podle současného vývoje politik, jako je agenda „Nové dovednosti pro nová pracovní místa“ nebo Evropský rok tvořivosti a inovací v roce 2009.

Komise bude nadále zlepšovat společný řídicí systém (LLP Link) a bude poskytovat nástroje ke konsolidaci sběru údajů a hodnocení dopadu programu. Pokrok v kvalitě výsledků, např. mobility, a v uskutečňování cílů programu celoživotního učení do roku 2013 bude pečlivě monitorován ve spolupráci se zeměmi zastoupenými ve společném programovém výboru. Pozornost se zaměří také na lepší uplatňování a začleňování výsledků programu celoživotního učení s cílem podpořit modernizaci vzdělávacích systémů a systémů odborného vzdělávání a přípravy v Evropě.

Příloha: Výsledky programů Socrates, Leonardo da Vinci a e-učení – hlavní údaje o projektech a účastnících

POZN.

Ne všechny programy podporovaly tytéž druhy činnosti. Prázdné okénko tabulky znamená, že příslušný druh činnosti daným programem nebyl financován.

Číselné údaje pro programy Socrates a Leonardo da Vinci jsou za období 2000–2006 a číselné údaje pro program e-učení za období 2004–2006. Číselné údaje uvedené ve zprávě a v této tabulce byly aktualizovány v souladu s nejnovější statistikou Evropské komise.

Výstup	Comenius (Socrates)	Grundtvig (Socrates)	Erasmus (Socrates)	Leonardo da Vinci	Arion ¹ (Socrates)	Lingua (Socrates)	Minerva (Socrates)	eLearning
Mobilita								
Studenti/uční			943 000 studentů v programech mobility	174 937 učňů v počáteční odborné přípravě 62 971 mladých pracovníků 73 804 studentů vysokých škol				
Zaměstnanci/učitelé/ instruktoři/odborníci v oblasti vzdělávání	56 329 (48 985 v přípravě pro učitele a 7 366 v přípravě pro budoucí učitele)	5 500 zaměstnanců v oblasti vzdělávání dospělých	135 208 vysokoškolských učitelů	56 079 instruktorů odborného vzdělávání a přípravy	13 500 odborníků a osob, které přijímají rozhodnutí ve vzdělávání, se zúčastnilo 1 300 studijních pobytů Arion			
Zapojené instituce/podporované projekty			2 523 na základě Erasmus University Charter	19 307 projektů mobility (organizujících výše zmíněné programy mobility)			78 přípravných návštěv	
Projekty partnerství	74 688 grantů pro školy	poskytnuto zhruba 20 000 grantů						eTwinning: 7 813 škol se zapojilo do projektu; 23 812 škol se zaregistrovalo k účasti

Mnohostranné projekty, sítě a nástroje	434 (386 mnohostranných projektů a 41 sítí)	455 (417 projektů a 37 sítí)	520 projektů rozvoje studijních programů, 1 451 intenzivních programů a 180 sítí	2007 pilotních projektů pro rozvoj inovací v odborném vzdělávání a přípravě, včetně 78 sítí, 74 projektů referenčních materiálů a 165 jazykových projektů		144 (66 projektů zaměřených na studium jazyků a 78 projektů zaměřených na nástroje zlepšující přístup ke studiu jazyků)	269 projektů zaměřených na otevřené a distanční studium a používání ICT ve vzdělávání	21 projektů zaměřených na virtuální kampusy, 25 projektů zaměřených na počítačovou gramotnost a 16 projektů zaměřených na průřezové akce
---	---	------------------------------	--	---	--	---	---	--

¹ Studijní návštěvy pro odborníky a osoby, které přijímají rozhodnutí v oblasti vzdělávání.